

Şose ve köprüler kanunu

(Resmî Gazete ile neşir ve ilân : 12/6/1929 — Sayı : 1211)

№ 1525

BİRİNCİ FASIL

Esas maddeler

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Cumhuriyetindeki bütün şoseler ile köprülerin inşa ve tamirlerine ve iyi bir halde muhafazalarına ait vazâifin tanzim ve idaresi Nafia Vekâletine mevduudur. Bu vazâiften vilâyetlerce ifası lâzım gelenler aşağıda gösterilmiştir.

İKİNCİ MADDE — Devletçe mühim görülen şoselerin umumî istikametleri iktisadî ve askerî noktâi nazarlara tevafuk edecek tarzda alâkadar makamlarla tespit olunur. Bu hususta halen mevcut şoseler göz önünde tutulacağı gibi hiç olmıyanlarda hesaba katılır. Bu şoselerden inşa ve ikmal edilenler Millî Şose ismini alır

ÜÇÜNCÜ MADDE — Millî şoseler dördüncü maddedeki iş programı dairesinde beşinci maddedeki esaslara riayet olunmak şartile Nafia Vekâletince yapılır.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Büyük köprüler ve millî şoseler Nafia Vekâletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince tayin edilecek sırayı takiben yaptırılır.

Ankara civarı şoseleri ve büyük köprülerden mühimleri ilk sıraya konur.

BEŞİNCİ MADDE — Millî şoselerin yeni yapılmasında ve esaslı tamirlerinde fennin son terakki esasları tatbik edilir (Bu esaslar ve şoselerin bütün evsaf ve şeraiti Nafia Vekâletince tanzim olunur).

ALTINCI MADDE — Bitirilen millî şoseler ve köprüler derhal mütemadi tamirata tabi tutulur. Bunun için de Nafia Vekâletince ayrı talimatname yapılır.

YEDİNCİ MADDE — Vilâyetler aşağıda gösterilen işlerle meşgul olurlar :

A — Mevcut ve üzerinden geçilmekte ve ya başlanmış olan şoselerle mücavir vilâyetlerin hudutlarına takarrüp etmiş olan aksam arasındaki irtibat yolları (Vilâyetlerin bu gün yapılmış olan şoseler ve teferruatı üzerindeki mesaisinde takip edilecek gaye, bunların gidış ve gelişe ve geçide elverişli olacak surette tamir ve muhafazalarıdır).

B — Mevcut olmayıpta vilâyet hususî idareleri tarafından yapılması mahalleri için faydalı görülen yeni yollar.

C — Devletçe görülen lüzum üzerine inşası vilâyetlere tevdi edilecek yollar.

SEKİZİNCİ MADDE — Vilâyetlerin yedinci maddenin (A) fıkrasında gösterilen şose işleri için umumî meclislerce üç senelik bir program yapılarak vilâyetler tarafından Nafia Vekâletine gönderilir ve vekâletçe aynen veya tadilen tasdik edilecek şekilde tatbik olunur. Yedinci maddenin (B) fıkrasındaki yolların mebde ve münteha noktalarının fayini vilâyet umumî meclislerine aittir. Nafia Vekâleti bu yolların mebde ve münteha noktaları hakkında mütalaa beyan etmez. Yalnız inşaatın ve gözergâhın fennî şartlarını ve yolun tulü ile tahsisatına nazaran icra kabiliyetini tetkik eder.

İKİNCİ FASIL

Mükellefiyet

DOKUZUNCU MADDE — Türkiyede sakin onsekiz yaşındar (18 dahil) altmış yaşına (altmış dahil) kadar her erkek nüfus yol mükellefiyetine tabidir. Yol mükellefiyeti bedenen ve bizzat çalışmak istemiyenler tarafından nakten ifa edilir. Ancak malûiyeti sabit olan fakirlerle hayatta beş evlâdı olanlar ve bilûmum mektebelerde tahsilde bulunanlarla silâh altındaki ordu ve Jandarma efradı yol mükellefiyetinden muaftır.

Türkiyede oturan ve ellerinde kanunen ikamet tezkeresi bulunan ve bulunması lâzım gelen ecnebler türkiyede altı ay ikamet eyledikten sonra kanunun onuncu maddesinde gösterilen şerait dairesinde yol mükellefiyetine tabi olurlar. Bunların mükellefiyetleri naktidir.

Türkiye Cümhuriyeti ile siyasi münasebatta bulunan devletlerin diploması ve şebkenderi memurları ve bunların maiyetlerindeki aym Devlet tabiiyetini haiz memurlar mütekabiliyet şartile bu mükellefiyetten müstesnadır.

ONUNCU MADDE — Bir senelik bedeni mükellefiyet vasatı kuvveti haiz bir amelinin on günde yapabileceği iş miktarından ibarettir. Bir günlük iş miktarı fenni bir surette Nafia Vekâletince tespit olunur. Bu hususta Nafia Meclisinin reyı alınır.

Nakti mükellefiyet senede maktuan 8 liradır. Buna yol parası denir ve vilâyetler umumî meclislerince tespit edilecek zamanlarda ve iki müsavi taksitte alınır. Taksit zamanları Valiler tarafından bir ay evvel neşir ve ilân olunur.

Yedinci maddenin (B) fıkrasında gösterilen mahallî yollara sarfedilmek üzere ledelicap vilâyet umumî meclisleri kararile senelik bedeni mükellefiyet on iki güne iblağ edilebilir ve bu takdirde o vilâyetin yol parası on liraya çıkarılır. Bundan hasıl olacak fazla para 23 üncü madde mucibince bırakılacak kısımdan başka olarak hususî idarelere terk olunur.

ON BİRİNCİ MADDE — Umumî, hususî ve mülhak bütçelerden ve belediyelerden ve Devlete ait müessesat ile imtiyazlı ve ruhsatlı şirketlerden maaş, tahsisat ve ücret alanlar yol mükellefiyetlerini buldukları mahallerde mart ve ağustos aylarında iki müsavi taksitte nakten cda ederler. Bunlardan yol mükellefiyetleri başka mahalde tahakkuk etmiş olanlar hakkında tahsili yapan vilâyetçe tahakkuku yapan vilâyete kaydı kapatılmak üzere malûmat verilir.

ON İKİNCİ MADDE — Mükellef amele bulunduğu vilâyet dahilinde ikametgâhından nihayet on iki saat mesafe dahilindeki yol ve köprü işlerinde çalıştırılır. Bu mesafe dahilinde yol ve köprü işleri bulunmadığı halde bunlar vilâyet dahilinde ve aynı mesafede Nafia Vekâletinin müsaadesile su işlerinde ve sair lüzumlu Nafia inşaatında da çalıştırılabilir. Mükellef amele, mühendisler tarafından vilâyet dahilinde vücade getirilecek işe göre yapılacak tertibat dairesinde mahallî hükûmetçe iş mahallerine sevk olunur (Bu tertibatta hem amelenin nisbeten en yakın yerde çalışması, hem işsiz bırakılmaması nazarı itibare alınır).

Mükellef amelenin mesai zamanları bütün amelenin çalıştırılmasını mümkün kılacak veçhile inşaat mevsimlerinde senede beş aydan dün olmamak üzere vilâyet umumî meclisince tayin olunur.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Yol mükellefiyetinin tahakkukundan sonra başka vilâyette bulunan mükelleflerden nakten ifayi mükellefiyeti taahhüt etmiş olanların yol paraları buldukları vilâyetçe tahsil olunur ve mensup oldukları vilâyete gönderilir. Bunlardan bedenen ifayi mükellefiyeti taahhüt edenlerin mükellefiyetleri buldukları vilâyetçe yaptırılır.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Mükellefiyetlerini bedenen ifa etmeği taahhüt eyledikleri halde yapmayanlar veya mükellefiyetlerini ikmal etmeden inşaat mahallerini bırakanların yol mükellefiyetleri nakten tahsil olunur.

ON BEŞİNCİ MADDE — Yol vergisile mükellef eşhasın isimleri muhtar ve ihtiyar meclis-

leri tarafından her senenin şubat ayı iptidasından nisan ayı nihayetine kadar cetveli mahsusla mahasebei hususiyelere bildirilir ve muhasebei hususiyelerce o senenin mayıs ayı zarfında tahakkuk ettirilir. Mükellefiyetlerini nakten veya bedenen ödemek isteyenlerin isimleri cetvelde işaret olunur.

ON ALTINCI MADDE — Bedenî mükellefiyetini ifa eden her şahsa ayrı ayrı ifayi hizmet vesikası verilir. İşbu vesikalar inşaata memur olan fen memuru ve mutemet tarafından müştereken imza olunur.

Bedenî mükellefiyeti taahhüt eden her şahıs bizzat çalışmağa mecburdur. Yerine başkasını göndermesi kabul edilmez.

Kanun hilafına şahsî bedel olarak gidenlerin hizmetleri sayılmayıp gönderenlere yeniden mükellefiyetleri ifa ettirilir.

ON YEDİNCİ MADDE— Yol parası hususî idareler tahsildarları tarafından tahsili emval kanununa tevfiikan tahsil ve mukabilinde mükellefe makbuz ita olunur. Daimî veya muvakkat tahsildar tayini mümkün olmıyan yerlerde tahsilât muhtar veya vekillerine yaptırılır. Ancak Nafia ve Maliye vekâletlerince tespit edilecek yerlerde on sekizinci maddede gösterilen nisbette ikramiye verilmeğe şartile yol paralarının maliye tahsildarlarına tahsil ettirilmesi de caizdir.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Muhtar veya vekiline tahakkukatın yüzde altmışını tahsil ettiği takdirde tahsilâtın yüzde biri, yüzde yetmiş beşini tahsil ettiği takdirde yüzde ikisi, bundan yukarı tahsilât yaptığı surette yüzde üçü aîdat olarak verilir. Tahsildarlara yüzde yetmiş beş tahsilât için yüzde bir ve daha yukarı tahsilât için yüzde iki ikramiye verilir.

ON DOKUZUNCU MADDE — Her mükellef o seneye mahsus vesika veya makbuzunu saklamağa ve arandığı vakit alâkadar resmî memurlara göstermeğe mecburdur. On ikinci madde mucibince her sene tayin edilen inşaat müddetinin hitamından bir ay sonra ihtiyar meclisleri kendi köy veya mahallelerinde sakin umum mükelleflerin bedenen ifayi mükellefiyet vesikalarını muayene edip mükellefiyetini bedenen ifadan kaçmış olanların cetvellerini ait olduğu muhasebei hususiyeye verirler

Bu gibilerin mükellefiyetleri yüzde elli fazlasile nakten ve tahsili emval kanununa tevfiikan istifa ve tahsil olunur. Bu suretle tahsil edilecek fazlanın yüzde onu ihtiyar meclislerine ikramiye olarak verilir.

ÜÇÜNCÜ FASIL

Malî ahkâm

YİRMİNCİ MADDE — Yol parası bu kanunda tasrih edilen hususattan gayriye sarfedilemez.

YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Yol parasından Nafia Vekâletine kalacak kısımla umumî muvazeneden bu maksada tahsis edilecek para makine, silindir ve çadır ve diğer alât ve edevat ve sair inşaat malzemesi mubayaa, tamir ve işletilmesine ve yol işlerine ait diğer hususata da sarfolunur.

YİRMİ İKİNCİ MADDE — Yol parası tahsilâtı vuku buldukça her mükellef başına 8 lira hesabı ile tahsil edilen paranın yüzde ellisi şose ve köprüler için açılacak bir hesabı mahsusla kaydedilmek üzere Ziraat Bankalarına tevdi olunur. Ziraat Bankası İdareî Merkeziyesi her ay nihayetinde tevdiat yekûnlarını Maliye ve Nafia Vekâletlerine bildirir. Maliye Vekâletince bu miktarlar bir taraftan varidat bütçesinde açılacak faslı mahsusla varidat, diğer taraftan Nafia bütçesinde şoseler ve köprüler namile açılacak faslı mahsusla tahsisat kaydolunur.

İşbu tahsisattan senesi zarfında sarfı tahakkuk etmeyip bakiye kalan miktar, varidat ve masraf bütçelerinden tenzil ve imha ve aynı usul ile ertesi senenin varidat ve masraf bütçelerine yeniden kaydedilir,

Yedinci maddenin (C) fıkrasında yazılı yol işlerinin ihtiyaç göstereceği para, İcra Vekilleri Heyeti kararla tahsis ve vekâletin yol tahsisatından sarfolunur.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Yol vergisinin nakit kısmı tahsilatından mükellef başına 8 lira hesabıle yarısı hususî idarelere bırakılır. Bu hissenin yekûnu 100 hesabıle aşağıdaki şekilde sarfolunur:

A — Yüzde yirmi miktarı; yol vergisine ait tahakkukat ve tahsilât ile mülkiye ve zabıta memurlarının yol işlerine müteallik harcırahları ve mükellef amelenin işe sevklerinde istihdam edilecekler için yapılması muktazi masarife karşılık olup vilâyet umumi meclisi ve encümenlerinin ücretlerinden ve hususî muhasebe müdür ve memurlarının maaş ve muhassasatından vilâyet hususî idaresi varidatı umumiyesine nazaran yol parasının nisbeti dairesinde tefrik edilecek hisse dahil bu kısımdan tesviye olunur.

B — Yüzde ellisi; yedinci maddenin (A) fıkrasında mezkûr şoselere.

C — Yüzde otuzu; yedinci maddenin (B) fıkrasındaki mahallî yollara sarfolunur.

Mahallî icabat (B) ve (C) fıkralarında zikredilen nisbetlerin tadilini istilzam ederse Nafia Vekâletinin mezuniyetile bu fıkradaki nisbetler tadil edilebilir.

Vilâyet nafia memur ve müstahdemlerinin keşligüzar harcırahları ve bunlardan vekâlet kadrosunda bulunmayanların maaş, tahsisat ve ücretleri, silindir tamir ve işletmesi ve yol inşasına muktazi alât ve edevat ve çadır parası gibi müşterek masraflar işbu maddenin (B) ve (C) fıkralarındaki işlere mahsus mebalîğden Nafia Vekâletince tasdik olunacak bütçe mucibince sarfolunur.

Vilâyetlerin yeni silindir ihtiyaçlarına Nafia Vekâletince yardım olunur.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanunun hududu dahilindeki işler için müteaddit senelere sarî taahhüdât icrasına Nafia Vekili mezundur. Ancak taahhüt ve tediye miktar ve müddetine ait şerait ayrı bir kanunla tayin olunur.

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — İnşaatı biten millî şoselerin tulile mütenasip mütemadî tamirat tahsisatı her sene hazineden nafia bütçesine vazolunur.

Millî şoseler üzerinden geçecek vesaiti nakliyeden bilâhara ayrı bir kanunla tayin edilecek şekil ve nisbet dairesinde vergi tahsil olunur.

DÖRDÜNCÜ FASIL

Müteferrik maddeler

YİRMİ ALTINCI MADDE — Bütün memurini fenniye Nafia Vekâleti tarafından tayin olunur. Hususî idare bütçelerinde dahil ve nafıya mensup kâtipler, hesap ve daimî ambar memurları tamiratı mütemadiye çavuş ve ameleci, makinistler ve muavinleri ve şoförler vilâyetler tarafından tayin olunur. Bedenen çalışacak amelenin çalıştırılma sırasında lüzum görülecek muvakkat kâtip, mutemet ve inşaat ve istikşaf çavuşları ve ambar memurları vilâyetlerce yapılacak iş için valiler tarafından tayin edilerek ücret ve masrafları ait oldukları tahsisattan verilir.

Vekâletçe yapılacak işlerde bu sınıf müstahdeminin Nafia Vekâletince vücade getirilecek teşkilâtın amirleri tarafından tayin, ücret ve masrafları Nafia Vekâleti bütçesinin muvakkat memur ve müstahdem tertibinden tesviye edilir.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Mahallî idare vilâyet kanununun işbu kanuna muhalif ahkâm ile 542 numaralı yol mükellefiyeti kanunu ve yolların tevhidî hakkındaki 1131 numaralı kanunlar mülğadır.

MUVAKKAT MADDE — 22 nisan 1926 tarih ve 819 numaralı kanun mucibince 1930 senesi nihayetince kadar hususî idareler varidatının yüzde onu nisbetinde muallim mekteplerine

tahsis edilen paradan naktî yol mükellefiyetine isabet eden kısmı işbu kanunun 22 ve 23 üncü maddeleri mucibince Nafia Vekâletile Vilâyetler hisselerinden yarı yarıya ayrılır.

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Bu kanun 1 haziran 1929 tarihinden muteberdir.

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — İşbu kanunun hükümlerini icraya Dahiliye, Maliye ve Nafia Vekilleri memurdur.

10 haziran 1929

<i>Cümhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarihi ve numarası</i>	:	3-6-1929 ve 1/431
<i>Bu kanunun neşir ve ilânı Başvekilliğe bildirildiğine dair Cüm. Reisliğinden gelen tezkerenin tarihi ve numarası</i>	:	10-6-1929 ve 4/312
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cilt ve sayfa numaraları</i>	:	Cilt Sayfa 10 40 12 204,249:256,280,298:300
<i>Bu kanunla ilişkili olan konuların numaraları:</i>	:	542,819,1131